

Müslüm Filminin Yapısal Aile Terapisi Perspektifinden İncelenmesi¹

Examining the Movie "Müslüm" from the Perspective of Structural Family Therapy

Sayfa | 4424

Fatmagül GÜRBÜZ AKÇAY , Araştırma Görevlisi, Trakya Üniversitesi, fatmagulgurbuz@trakya.edu.tr

Mukaddes İrem AKKAYA , Lisans, Hacettepe Üniversitesi, makkaya20@hacettepe.edu.tr

Serap NAZLI , Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, serapnazli68@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 19 Mayıs 2025
Kabul tarihi - Accepted: 14 Kasım 2025
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2025

¹ Bu makale 15-17 Ekim 2025 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen XII. Yükseköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.
Gürbüz Akçay, F., Akkaya, M. İ., ve Nazlı, S. (2025). Müslüm filminin yapısal aile terapisi perspektifinden incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 4424-4446.
DOI. 10.51460/baebd.1702143

Öz. Aile danışmanlığı kuramlarına dayalı olarak incelenen filmler, terapötik kavramları, aile dinamiklerini ve aile sistemi içindeki ilişkileri somut olarak ortaya koyduğundan, bu alandaki bilgi birikimini artırmak ve çeşitli bakış açıları sunmak için bu tür araştırmaların yapılması önemlidir. Bu çalışmada, 2018 yapımı Müslüm filmi “Yapısal Aile Terapisi” kuramı çerçevesinde incelenmiştir. Ünlü sanatçı Müslüm Gürses'in çocukluğu ve yetişkinliğine odaklanan film, aile dinamiklerinin bireysel gelişim üzerindeki etkilerini güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır. Çalışmada Salvador Minuchin tarafından geliştirilen yapısal aile terapisinin temel kavramları olan aile yapısı, alt sistemler, sınırlar, koalisyonlar, güç, ebeveynleştirilmiş çocuk, denge ve esneklik kavramları ele alınmış ve filmin detaylı sahne analizleri yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analiziyle elde edilen bulgular, Müslüm Gürses'in yaşadığı travmaların ve aile dinamiklerinin kişilik gelişimi ve ilişki örüntüleri üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Bu araştırma, filmlerin aile yapılarını ve etkileşimlerini somut bir şekilde göstererek karmaşık aile dinamiklerini anlamada hem uygulayıcılar hem de danışanlar için değerli kaynaklar olabileceğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapısal aile danışmanlığı, Müslüm, Film analizi.

Abstract. Since the films examined based on family counseling theories concretely present therapeutic concepts, family dynamics, and relationships within the family system, conducting such studies is essential for enhancing knowledge in this field and offering various perspectives. In this study, the 2018 film Müslüm was examined through the lens of “Structural Family Therapy” theory. By focusing on the childhood and adulthood of the famous artist Müslüm Gürses, the film strongly reveals the effects of family dynamics on individual development. The study discusses the fundamental concepts of structural family therapy developed by Salvador Minuchin, including family structure, subsystems, boundaries, coalitions, power, parentified child, balance, and flexibility, along with detailed scene analyses of the film. The findings obtained through document analysis, a qualitative research method, highlight the impact of traumas experienced by Müslüm Gürses and the family dynamics on his personality development and relationship patterns. This research highlights that films can be valuable resources for both practitioners and clients in understanding complex family dynamics by concretely illustrating family structures and their interactions.

Keywords: Structural family therapy, Müslüm, Film analysis.

Extended Abstract

Introduction. As a fundamental approach, family therapy focuses on understanding the individual's position within the family system and their patterns of interaction with other members, rather than viewing the individual as the sole source of problems. Supporting this perspective, Minuchin (1974) emphasizes that family therapy theory is based on the understanding that human beings are not isolated. According to Minuchin, individuals are active members of social groups, and their experiences are shaped by both internal and external factors. These insights underscore the importance of family counseling in addressing individuals' challenges. The increasing need for family counseling has spurred the development of various family counseling theories. This field, encompassing diverse schools of thought, offers a range of theoretical frameworks for comprehending familial relationships and dynamics. One such theory is Salvador Minuchin's structural family therapy, which centers on intrafamilial structures and interactions and forms the basis for the analysis of the film "Müslüm" in this study. Minuchin (1974) posits that structural family therapy was developed in the latter half of the 20th century as one of the numerous responses to the burgeoning concept in the early part of the century that human beings are integral to their environment. This approach constitutes a set of theories and techniques that evaluate the individual within their social context and aim to modify the organization of the family system. According to structural family therapy, transformations in the family structure reshape the positions of family members within the system, leading to variations in the experiences of each individual (Minuchin, 1974).

The movie "Müslüm" strikingly illustrates intricate familial relationships, the impact of traumatic events on the family system, and the decisive role of family dynamics in shaping individuals' life stories. The interactions among the characters in the movie, the boundaries, coalitions, and hierarchical structures within the family provide a rich case study for understanding the fundamental tenets of structural family therapy. In this context, the study analyzes the film "Müslüm" within the framework of structural family therapy theory, examining the familial dynamics depicted and their influence on the life of Müslüm Gürses. The study addresses concepts such as family structure, subsystems, boundaries, coalitions, parental child, power, balance, and flexibility.

Method. The research is a qualitative study and was conducted using document analysis. The data were obtained from the content of the film 'Müslüm', and the film was watched and analyzed separately twice by the researchers, in accordance with the basic concepts of structural family therapy. The scenes considered relevant were evaluated using descriptive analysis and were examined under the headings of family structure, subsystems, boundaries, coalitions, parental child, power, balance, and flexibility, which are key concepts in structural family counseling. Since there were no participants in the study, ethics committee approval was not deemed necessary. The film 'Müslüm', selected as the sample, was deemed suitable for analysis in terms of structural family therapy due to its portrayal of domestic violence, power imbalances, and traumatic experiences.

Results. In the film, 25 scenes were analyzed in relation to the basic concepts of structural family therapy theory. The following findings were identified regarding family structure, subsystems, boundaries, coalitions, parental child, power, balance, and flexibility. Family structure was represented by dysfunctional interaction patterns in the Akbaş family. The authoritarian and violent

attitude of the father, the helplessness of the mother, and the traumas to which the children were exposed reflect the unhealthy structure of the family. Regarding subsystems, spouse, parent, and sibling subsystems were identified. The boundaries between these subsystems were predominantly observed as diffuse and rigid. Boundaries were particularly evident in the father's detached relationships with family members and the emotional enmeshment between Müslüm and Ahmet. Coalitions were exemplified by the alliances developed by the mother and children against the father figure. The theme of the parental child becomes evident when Müslüm takes on the role of caring for his family at an early age. The concepts of balance and resilience were associated with the process of reconstruction of the family structure that disintegrated following the mother's death; Müslüm's perseverance despite the traumas was evaluated as an example of individual resilience. Power was concentrated in the authority of the father in the family and was manifested through the exclusion of other members from decision-making processes.

Discussion and Conclusion. The film 'Müslüm' provided a case example suitable for structural family therapy theory. The examples of dysfunctional family structure, rigid and diffuse boundaries, traumatic events, coalitions, and parentification in the film overlap with the concepts discussed in Minuchin's (1974) structural family therapy theory. The recurrence of the violence Müslüm experienced in childhood in his adulthood towards his wife illustrates how the cycle of violence is transmitted intergenerationally. The absence of clear boundaries in the film and the emotional enmeshment between the siblings reveal the lack of individuation. However, the supportive relationship between Müslüm and Limoncu Ali offers a positive illustration of clear boundaries. Intrafamilial coalitions, power imbalances, and parentification dynamics are strikingly portrayed in the film. Furthermore, Müslüm's ability to persevere despite the crises he experienced is indicative of his individual resilience. In conclusion, this study demonstrates that films can serve as valuable materials for both practitioners and clients in understanding complex family dynamics by concretely illustrating the family structure and the interactions therein. By facilitating a clearer understanding of therapeutic concepts, family dynamics, and relationships within the family system, films examined within the framework of family counseling theories can significantly help individuals in this field to internalize the concepts of the relevant theories. Similarly, when practitioners draw upon academic studies that analyze films from the perspective of family counseling, it can support their learning process by enabling a deeper understanding of system dynamics when analyzing films with families.

Giriş

Aile, Özabacı ve Erkan'ın (2020) da vurguladığı üzere bireylerin yalnızca ortak bir fiziksel mekanı ve duygusal yaşamı paylaştığı bir birliktelikten çok daha fazla bir anlamı ifade etmektedir. Aile kavramını, birbirleriyle psikolojik veya biyolojik bağları olan; duygusal, ekonomik ve tarihsel ilişkileri olan ve kendilerini aynı evin üyeleri olarak hisseden kişilerden meydana gelen bir birlik olarak tanımlayan Gladding (2022), bireyin hayatındaki zorlukların çoğunun aile ortamında ortaya çıkması ve çözümlerinin de bu sistem içerisinde bulunması gerektiği görüşünü aile terapisi yapmanın bir nedeni olarak görmektedir. Aile terapisi temel bir yaklaşım olarak; bireyi tek başına sorunların kaynağı olarak görmek yerine, bireyin aile sistemi içindeki konumunu ve diğer üyelerle olan etkileşim örüntülerini anlamaya odaklanır. Bu yaklaşımı destekler nitelikte Minuchin (1974), aile terapisi teorisinin insanın izole bir varlık olmadığı gerçeğine dayandığını vurgular. Minuchin'e göre, insan sosyal grupların aktif bir üyesidir ve deneyimleri hem içsel hem de dışsal faktörlerden etkilenir. Bu düşünceler, bireylerin problemlerinin çözümünde aile danışmanlığının önemini vurgulamaktadır.

Yüksektepe (2025), sanayi devrimi ile aile kurumunun önemli ölçüde değiştiğini ve sonrasında küreselleşmenin getirdiği sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerle aile ve evlilik yapılarında kayda değer dönüşümlerin gerçekleştiğini ileri sürmektedir. Tarihte bunun gibi kırılma noktalarının yarattığı dönüşümler, aile terapisinin gelişiminde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir. Nitekim Goldenberg ve Goldenberg (2008) de aile terapisinin gelişimini özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında aile yapısında yaşanan değişimlerin etkisiyle hız kazanmış olduğundan bahsetmektedir. Savaş sonrası dönemde ani ve gecikmiş evlilikler, boşanmanın daha fazla kabul görmesi, artan göç gibi sosyo-kültürel değişimler aile içinde çeşitli gerilimler doğurmuştur. Bireysel müdahalelerin aile ile ilgili sorunları çözmede yetersiz kaldığının anlaşılmasıyla birlikte, uzmanların ilgisi aile içi etkileşim örüntülerine yönelmiş ve bu durum aile terapisinin gelişimine zemin hazırlamıştır (Goldenberg ve Goldenberg, 2008).

Aile yapısı sürekli bir değişim süreci içerisinde ve bu durum aile terapisi ekollerinin de söz konusu değişime paralel olarak güncel yaklaşımlar geliştirmesini gerekli kılmaktadır (Özburun, 2018). Bunun yanı sıra aile danışmanlığına duyulan ihtiyacın artması da çeşitli aile danışmanlığı kuramlarının gelişimini teşvik eden bir etken olarak değerlendirilebilir. Farklı ekolleri bünyesinde barındıran bu alan, aile içi ilişkileri ve dinamikleri anlamaya yönelik çeşitli kuramsal çerçeveler sunmaktadır. Bu kuramlardan biri de aile içi yapılar ve etkileşimler üzerine odaklanan ve bu çalışmada Müslüm filminin analizinde temel alınan Salvador Minuchin'in yapısal aile terapisi kuramıdır.

Minuchin (1974), yapısal aile terapisini, 20. yüzyılın ikinci yarısında geliştirilen ve insanın çevresinin bir parçası olduğu fikrine yanıt veren yaklaşımlardan biri olarak tanımlar. Bu yaklaşım, bireyi sosyal bağlamı içinde değerlendiren ve aile sisteminin organizasyonunu değiştirmeyi hedefleyen bir teori ve teknikler bütünüdür. Yapısal aile terapisine göre aile yapısındaki dönüşümler, aile üyelerinin sistem içindeki konumlarını yeniden şekillendirir. Bu değişimler de her bir bireyin deneyimlerinde farklılıklara yol açar (Minuchin, 1974). Yapısal aile terapisi yaklaşımında, bütünü ve parçaların ancak parçalar arasındaki ilişkiler üzerinden anlamlandırılabilmesi vurgulanmaktadır. Ailenin işlevselliğinin olumlu ya da olumsuz yönde değerlendirilmesi, yapısal özellikler aracılığıyla mümkündür. Bireylerin işlevlerini sürdürebilmesi için aralarındaki ilişkiler ve bu ilişkileri düzenleyen

kurallar yapıyı oluşturmaktadır (Özabacı ve Erkan, 2020). Aşağıda, bu çalışmada incelenen yapısal aile terapisine ait bazı kavramlara yer verilmiştir.

Yapısal aile danışmanlığı temel kavramları

Aile yapısı

Aile yapısı aileyi tanımlayan özellikleri içermekte olup bu özellikler bireysel, kültürel ve ideolojik unsurlardan oluşmaktadır (Özabacı ve Erkan, 2020). Minuchin'e (1974) göre aile yapısı, aile üyelerinin etkileşim biçimlerini düzenleyen görünmez işlevsel talepler bütünüdür. Yapı terimi, ailenin herhangi bir zamandaki organizasyonel özelliklerini, aile alt sistemlerini ve aile içindeki kişilerarası seçimleri ve davranışları etkilediği söylenen açık ve örtük kurallara karşılık gelmektedir (Vetere, 2001). Çekirdek aile [anne, baba ve çocuklardan oluşan bir aile tipi olarak tanımlanır (Gladding, 2022)] de farklı aile yapılarına sahip olabilecek aile tiplerinden biridir.

Alt sistemler

Sistemin en küçük parçaları olan alt sistemler olmadan ailenin bütünsel işlevselliğinden söz edilemez (Özabacı ve Erkan, 2020). Bireyler, bir aile içindeki alt sistemlerdir. Karı-koca veya anne-çocuk gibi ikililer alt sistemler olabilir. Alt sistemler nesil, cinsiyet, ilgi alanı veya işlev tarafından oluşturulabilir (Minuchin, 1974). Minuchin ve Fishman (1981), bireysel alt sistemin yanı sıra özellikle üç alt sistemin önemli olduğunu belirtmektedir: Eş, ebeveyn ve kardeş alt sistemleri.

Eş alt sistemi: İki yetişkinin açıkça bir aile kurma amacıyla bir araya gelmesiyle oluşur. Bu alt sistemde çift, her eşin birçok alanda diğerinin işleyişini desteklediği örüntüler geliştirmelidir (Minuchin, 1974). Eş alt sisteminde herhangi bir büyük işlev bozukluğu varsa, bu tüm aileye yansacaktır (Minuchin ve Fishman, 1981).

Ebeveyn alt sistemi: Ebeveyn alt sistemindeki yetişkinlerin çocuklara bakma, onları koruma ve sosyalleştirme sorumluluğu vardır. Çocuğun gelişiminin birçok yönü bu alt sistemden etkilenir. Aile alt sisteminde çocuk; ihtiyaçlarının desteklenip desteklenmeyeceğini öğrenir ve kendi ailesinin tarzı içinde ne istediğini iletmenin en etkili yollarını öğrenir. Yeterlilik duygusu, büyüklerinin ona nasıl yanıt verdiğinden ve bu yanıtın yaşa uygun olup olmadığından etkilenir. Hangi davranışların ödüllendirildiğini ve hangilerinin cesaretinin kırıldığını öğrenir. Son olarak, ebeveyn alt sistemi içinde çocuk, ailesinin çatışma ve müzakere ile başa çıkma tarzını deneyimler (Minuchin ve Fishman, 1981).

Kardeş alt sistemi: Üyelerin aynı jenerasyona mensup olduğu ailelerdeki birimlerdir (Gladding, 2022). Kardeşler, bir çocuğun ilk akran grubunu oluşturur. Bu bağlamda çocuklar birbirlerini destekler, eğlenir, saldırır, günah keçisi ilan eder ve genel olarak birbirlerinden öğrenirler (Minuchin ve Fishman, 1981).

Sınırlar

Sınırlar; kişi ile ait olduğu alt sistem, alt sistemler ile aile ve aile sistemi ile sosyal çevre arasında konumlanmakta olup fiziksel veya psikolojik olarak algılanarak kişileri birbirinden ayırma ya da organize etme işlevi görebilmektedir (Özabacı ve Erkan, 2020). Sınırların işlevi, alt sistemlerin farklılaşmasını korumaktır (Vetere, 2001). Minuchin (1974), alt sistemlerdeki sınırların açık (belirgin) olmasının uygun aile işlevselliği için gerekliliğine değinmiştir. Belirgin, katı ve belirsiz olmak üzere başlıca üç çeşit sınırın varlığından söz edilebilir.

Belirgin sınırlar: Bu sınırlar, aile üyelerinin özgürce bilgi paylaşımında bulunmalarını ve karşılıklı olarak yapıcı geri bildirimde bulunmalarını mümkün kılar (Gladding, 2022).

Katı sınırlar: Bazı aileler aşırı katı sınırlar geliştirebilir. Bu tür ailelerde alt sistemler arası iletişim zorlaşmakta ve ailenin koruyucu işlevleri engellenmektedir. Sınır işlevinin bu aşırı ucu kopukluk olarak adlandırılmaktadır (Minuchin 1974).

Belirsiz sınırlar: Aile üyeleri arasında yeterli düzeyde bireyselleşmenin gerçekleşmediği bir durumu ifade eder ve bu durumda bazı üyelerin “birleşik” olduğu görülebilir (Gladding, 2022).

Koalisyonlar

Koalisyonlar, iki veya daha fazla aile üyesinin, üçüncü bir bireye karşı oluşturduğu birliktelikler olarak tanımlanabilir (Nadir, 2013). Sabit (süreğen) koalisyonlar, ailenin günlük işleyişinde baskın hale gelen, değişmez ve katı birlikteliklerdir. Dolaylı koalisyonlarda ise, iki aile üyesi, yaşadıkları sorun veya çatışmanın sorumluluğunu üçüncü bir üyeye atfederek, kendi üzerlerindeki veya ilişkilerindeki stresi azaltma yoluna giderler (Gladding, 2022).

Ebeveynleştirilmiş çocuk

Ebeveynleşme kavramı, ebeveynlerin kendi ihtiyaçlarına yönelip bu ihtiyaçları karşılamakta veya gereklilikleri yerine getirmekte yetersiz kalarak, bu ihtiyaçların kendi çocukları tarafından karşılanmasını beklemesiyle ortaya çıkmaktadır (Zencir ve Haskan-Avcı, 2019). Minuchin (1974), ailelerde ebeveynlerin sorumluluklarından çekilerek çocuğu rehberlik, kontrol ve karar alma gibi temel işlevlerin başlıca kaynağı haline getirmeleri durumunda önemli sorunların ortaya çıkabileceğini belirtmektedir. Böyle durumlarda, ebeveyn rolüne itilen çocuğun üstlendiği sorumluluklar, kendi çocukluk ihtiyaçlarıyla çatışabilir ve bu yük, çocuğun başa çıkma kapasitesini aşabilir (Minuchin, 1974).

Denge ve esneklik

Canlı bir sistem olan aile, dışarıyla bilgi ve enerji alışverişinde bulunur. İster içsel ister dışsal olsun, dalgalanma normalde sistemi kararlı durumuna döndüren bir yanıtla takip edilir. Ancak dalgalanma arttığında, aile bir krize girebilir ve bu krizde dönüşüm, başa çıkmayı mümkün kılan farklı bir işleyiş düzeyine yol açar (Minuchin ve Fishman, 1981). Aile yapısının, değişen koşullara uyum

sağlayabilecek bir esnekliğe sahip olması gerektiğine dikkat çeken Minuchin (1974), ailenin bir sistem olarak varlığını sürdürebilmesinin, yeterli bir örüntü yelpazesine, alternatif etkileşimsel örüntülerin mevcudiyetine ve gerektiğinde bu kalıpları harekete geçirebilecek esnekliğe bağlı olduğunu belirtmektedir. Akün (2013) ise düşük esneklik düzeyinin katı, otoriter ve değişmeye dirençli bir aile yapısına işaret ettiğini; esnekliği yüksek olan ailelerin de kaotik bir yapı sergilediğini belirtmektedir.

Güç

Aile sistemlerinde güç hem otorite hem de sorumlulukla, yani karar alma ve bu kararları uygulama süreçleriyle yakından ilişkilidir. Yapısal aile terapistleri, işlevselliği bozulmuş ailelerde gücün genellikle sınırlı sayıda üye arasında yoğunlaştığını gözlemlemektedir. Bu tür ailelerde, diğer üyelerin aileyi yönlendiren karar alma süreçlerine katılımı kısıtlanır. Bu durum, söz konusu üyelerin aile sisteminden kopmasına, güçlü üyelerle aşırı derecede iç içe geçmesine veya kontrol elde etmek amacıyla açık ya da örtük mücadelelere girişmesine yol açabilir (Gladding, 2022). Benzer şekilde Özabacı ve Erkan (2020); bazı aile yapılarının eşitlikçi bir yaklaşım benimsediğini, bazılarında ise gücün katı bir biçimde tek bir aile üyesinde toplandığını belirtmektedir. Ayrıca çocukların otonomiye kazanmaya başlamasıyla birlikte güç dağılımında değişim yaşanabileceğine de dikkat çekmişlerdir.

Yukarıda bahsi geçen yapısal aile terapisi temel kavramlarının daha iyi anlaşılabilmesi için somut örnekler üzerinden analizler gerçekleştirmek faydalı olabilir. Bu noktada, somut örnekler olarak ele alınabilecek önemli materyallerden biri olarak filmler öne çıkabilmektedir.

Aile danışmanlığı eğitimi ve uygulamasında film analizlerinin önemi

Filmler, karmaşık aile dinamiklerinin yapısının daha net anlaşılmasına olanak sağlayarak hem uygulayıcılar hem de danışanlar için faydalı olabilecek etkili bir materyal olabilir. Aile danışmanlığı kuramları çerçevesinde analiz edilen filmler; terapötik kavramları, aile dinamiklerini ve aile sistemi içerisindeki ilişkiyi somutça gösterdiği için aile danışmanlığı alanında eğitim alan bireylerin ilgili kurama ait kavramları daha iyi özümsemelerini sağlayabilir. Bu düşüncüyü destekler nitelikte Stinchfield'de (2006) ders müfredatına entegre edilen filmlerin, aile danışmanlığı alanında eğitim gören öğrencilerin öğrenimlerine yardımcı olabileceğine dikkat çekmektedir. Filmlerin, sürekli eğitimin bir parçası olarak aile değerlendirme becerilerinin güçlendirilmesinde kullanılabileceğine dikkat çeken Wilson ve arkadaşları (2013), hemşirelik öğrencilerinin gözlem becerilerinin geliştirilmesinde ve aile değerlendirmesi yapmalarında filmlerin kontrollü bir ortam yarattığını da dile getirmektedir. Bu çerçeveden yola çıkarak, öğrenciler için aile yapısının analizine, gözlem yapma ve yorumlama becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak benzer bir öğrenme ortamının yalnızca filmlerle değil, aynı zamanda aile yapılarının işlendiği akademik film analizi makaleleri aracılığıyla da oluşturulabileceği söylenebilir.

Filmlerin dünyayı başkasının gözünden deneyimleme fırsatı sunmakta olduğunu dile getiren Dermer ve Hutchings (2010), uygulayıcıların, danışanların filmleri terapötik bir şekilde izlemelerine olanak sağlayarak filmlerden yararlanılabileceğini söylemiştir. Bu teknik sinematerapi olarak adlandırılmaktadır. Sinematerapi, eğitilmiş bir profesyonelin danışana bir film izleme görevi verildiği ve karakterleri ve temaları metafor olarak kullanarak, onun kendini keşfetmesini ve değişmesini teşvik

ettiği yaratıcı bir terapötik müdahaledir (Berg-Cross vd., 1990, Akt. Powell, 2008; Sharp vd., 2002). Bu çalışmada sinematerapi tekniğinden doğrudan yararlanılmamıştır ancak aile danışmanlığı perspektifinde gerçekleştirilen film analizleri sinematerapi uygulamalarına önemli bir kaynak niteliği taşıyabilir. Gerçekleştirilen film analizleri; uygulayıcıların filmdeki aile yapısı, dinamikler ve ilişkileri derinlemesine kavramasına yardımcı olabilir ve sinematerapi tekniğinden yararlanacak uzmanlara ön bir hazırlık işlevi görebilir.

Bu açıklamalar, aile danışmanlığı eğitimi ve uygulamasında film analizlerinin önemini göstermektedir. Müslüm filmi; karmaşık aile ilişkilerini, travmatik olayların aile sistemi üzerindeki etkisini ve aile içi dinamiklerin bireylerin yaşam öyküleri üzerindeki belirleyici rolünü çarpıcı bir şekilde sergilemektedir. Filmdeki karakterlerin etkileşimleri, aile içi sınırlar, koalisyonlar ve hiyerarşik yapılar, yapısal aile terapisinin temel kavramlarını anlamak için zengin bir vaka sunmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma, Müslüm filminin yapısal aile terapisi perspektifinden incelenmesini amaçlamaktadır. Aile dinamiklerini ve ilişkilerini anlamak için sinemasal kuramlar yerine, aile danışmanlığı kuramlarından biri olan yapısal aile terapisi kuramının kullanımı tercih edilmiştir. Yapısal aile terapisi, ailelerin nasıl etkileşim kurduğunu ve üstlendikleri rolleri anlamak için bir çerçeve sunar. "Müslüm" filmindeki aile ilişkileri ve dinamiklerinin yapısal aile terapisi temelinde incelenmesiyle aile danışmanlığı alanında önemli bulgular ve öneriler elde edilebilir. Ayrıca, mevcut araştırmalar aile terapisi kuramlarına dayalı olarak filmleri incelemekte ve aile danışmanlığı için önemli sonuçlar ve öneriler sunmaktadır (Demir vd., 2021; Nazlı, 2022; Taşdelen Karçkay vd., 2024). Mevcut çalışmada; aile yapısı, alt sistemler, sınırlar, koalisyonlar, ebeveynleştirilmiş çocuk, güç, denge ve esneklik gibi kavramlar ele alınmıştır. Filmdeki belirli sahneler ve diyaloglar, yapısal aile terapisinin kavramları çerçevesinde incelenmiş ve aile dinamiklerinin bireylerin yaşamları üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur.

Filmin konusu

Filmde, Türkiye'nin unutulmaz sanatçılarından biri olan Müslüm Gürses'in yaşam öyküsü ele alınmaktadır. Hikâye, sanatçının çocukluk döneminden başlayarak, zorlu aile yapısını, yaşadığı travmaları ve müzikle kurduğu bağı odağa alır. 1953 yılında Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesinde doğan Gürses, küçük yaşta ailesiyle birlikte Adana'ya göç etmiştir. Burada bir kunduracının yanında çalışırken aynı zamanda müziğe olan ilgisini sürdürmüştür. Otoriter ve şiddet eğilimli babası bu ilgiyi bastırmaya çalışmış ve yalnızca Müslüm'e değil, annesi ve kardeşlerine de fiziksel ve psikolojik şiddet uygulamıştır. Annesi ve küçük kız kardeşi, babası tarafından Müslüm'ün gözleri önünde öldürülmüştür. Bu travmatik olay, sanatçının yaşamında ve sanatında derin izler bırakmıştır. 14 yaşında katıldığı bir ses yarışmasında birinci olan Gürses, bu başarısıyla müzikle profesyonel anlamda ilgilenmeye başlamış ve ardından ilk plağını çıkarmıştır. Zamanla arabesk türünde kendine özgü bir tarz geliştirerek geniş bir dinleyici kitlesi edinmiştir. 1985 yılında, çocukluğundan beri hayranlık duyduğu sinema oyuncusu Muhterem Nur ile evlenmiş ve bu evlilikten hiç çocuğu olmamıştır. Hayatı boyunca toplumun farklı kesimlerinden büyük sevgi gören Gürses, "Müslüm Baba" olarak anılmış ve merhametli kişiliğiyle tanınmıştır. Müslüm Gürses, 3 Mart 2013 tarihinde hayatını kaybetmiştir (Kırvavaç ve Ulkay, 2018). Filmle ilgili temel bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.
Müslüm filminin künyesi

Filmin Adı:	Müslüm
Yönetmen:	Ketche (Hakan Kırvavaç), Can Ulkay
Senarist:	Hakan Günday, Gürhan Özçiftçi
Vizyon Tarihi:	26 Ekim 2018
Oyuncular:	Timuçin Esen, Zerrin Tekindor, Ayça Bingöl, Taner Ölmez, Erkan Can, Erkan Avcı, Şahin Kendirci, Turgut Tunçalp
Tür:	Biyografi, Dram, Müzik
Ülke:	Türkiye
IMDb:	7.6
Süre:	131 dakika

Yönetmenliğini Ketche ve Can Ulkay'ın, senaristliğini ise Hakan Günday ve Gürhan Özçiftçi'nin üstlendiği Müslüm filmi 26 Ekim 2018 yılında Türkiye'de vizyona girmiştir. Biyografi, dram ve müzik türünde olan filmin uzunluğu yaklaşık 131 dakika sürmektedir. Filmin oyuncular arasında ise Timuçin Esen, Zerrin Tekindor, Ayça Bingöl, Taner Ölmez, Erkan Can, Erkan Avcı, Şahin Kendirci, Turgut Tunçalp yer almaktadır.

Sinematografik açıdan Müslüm filmi

Bu çalışma, Müslüm filmini yalnızca bir veri olarak değil, aynı zamanda bir sanat eseri olarak da incelemektedir. Sinematografik türler bağlamında Müslüm, biyografi, dram ve müzik olarak kategorize edilmektedir. Dramatik filmler toplumsal problemleri ve yozlaşmayı gerçekçi bir perspektiften ele alarak, mevcut yapıları eleştirel bir yaklaşımla değerlendirmektedir (Elmacı, 2015). Bu bağlamda Müslüm filmi; aile içi şiddet, alkol bağımlılığı ve yoksulluk gibi sosyal problemlerin bireyler üzerindeki yıkıcı etkilerini gözler önüne sererek dram türünün özelliklerini yansıtmaktadır. Filmdeki baba figürü, aile içi şiddetin ve ahlaki yozlaşmanın somut bir örneği olarak kurgulanmıştır. Baba figürünün; istismar edici davranışları, aile bireylerinin ekonomik kaynaklarına el koyması ve otoritesini korku ve baskı üzerinde inşa etmesi filmde belirgin bir şekilde yansıtılmaktadır. Bu unsurlar, Müslüm filminin toplumsal sorunları gerçekçi bir şekilde resmettiğini ve dramatik türün temel niteliklerini barındırdığını göstermektedir. Ayrıca filmde, seyircide yoğun duygusal tepkiler ortaya çıkartmasına kaynaklık edebilecek melodramatik imgelemin kullanılmış olduğu da görülmektedir. Melodram kavramı, dramlarda seyircilerin duygularının en fazla yükseldiği bölümleri tanımlamak için kullanılmaktadır ve bazı temel kodlar üzerine şekillenmiştir. Bu kodlardan birisi de müziğin tematik olarak kullanımıdır. Müzik anlatıyı yönlendiren bir işlevde kullanılır ve izleyici duyduğu müzikle birlikte ne tür bir acı evreni ile karşılaşacağını sezebilir (Elmacı, 2015). Müslüm filminde de müziğin anlatıyı yönlendirecek biçimde sıkça kullanılmış olması melodram özelliklerini taşıdığının kanıtlarından birisi olduğu görülmektedir.

Kürkçüoğlu (2021); Müslüm filmini melodramatik imgelemenin çağdaş bir örneği olduğunu belirtmiş ve filmin mutlak iyi ve kötü arasında kutuplaştırılmış bir evrende abartılı ve aşırıya kaçan bir

şekilde sunulduğunu dile getirmiştir. Ek olarak Kürkçüoğlu (2021), filmde olayların daha katmanlı bir şekilde ele alınabileceken müzik, ses miksajı, ışık ve kurgu gibi sinematografik öğeler aracılığıyla duygusal etki artırılarak izleyicide geçici bir duygusal arınmayı tetikleyecek şekilde aktarıldığını ve filmde melodramın geleneksel formülasyonunun uygulandığını belirtmiştir.

Yöntem

Bu çalışma, “Müslüm” filminin yapısal aile terapisi perspektifinde aile dinamiklerini ve ilişkilerini anlamayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Müslüm filminin analizi gerçekleştirilirken nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, diğer bir deyişle belgesel tarama, mevcut kayıt ve belgelerin (resmi kayıtlar, tarihi belgeler, günlükler, fotoğraflar, filmler vb.) incelenmesi yoluyla veri elde etme sürecini ifade etmektedir. Bu analiz yöntemi, belirli bir araştırma amacına yönelik olarak kaynakların tespiti, incelenmesi, not alınması ve değerlendirilmesi aşamalarını kapsamaktadır (Karasar, 2005).

Örneklem

Çalışmada, Müslüm filmi örneklem olarak seçilmiştir. Film, aile içinde yaşanan travmatik olayların ve aile içi karmaşık ilişkilerin aile sistemi üzerindeki etkisini belirgin bir şekilde göstermekte ve aile dinamiklerinin bireylerin yaşamlarını şekillendirmedeki rolünü bariz bir şekilde ortaya koymaktadır. Film yapısal aile danışmanlığının temel kavramları açısından incelemede zengin bir vaka örneği sunmasından ötürü örneklem olarak seçilmiştir. Müslüm filminin kendisi bir veri kaynağı olarak kullanılmış olup araştırma için gerekli veriler katılımcılardan toplanmamıştır. Bundan dolayı araştırmacılar, çalışma için etik kurul onay belgesi almaya gerek duymamışlardır.

Verilerin analizi

Betimsel analiz, filmin anlatısı içindeki aile etkileşimlerini derinlemesine betimleme ve yapısal aile terapisinin temel kavramları ışığında anlamlandırma imkanı sunması nedeniyle tercih edilmiştir. Dey (1993)'e göre (Akt. Sıgır, 2023, ss. 490) betimsel analiz, nitel verilerin önceden belirlenen temalar çerçevesinde özetlenmesi ve yorumlanması sürecidir. Verilerin sınıflandırılıp parçalar halinde incelenmesiyle, bu parçalar arasındaki ilişkiler araştırılır ve veri hakkında yeni bir kavramsal çerçeve oluşturulabilir. Bu çalışmada Müslüm filmi, yapısal aile danışmanlığının temel kavramları olan aile yapısı, sınırlar, alt sistemler, güç, koalisyonlar, ebeveynleştirilmiş çocuk, denge ve esneklik perspektifinde incelenmiştir. “Müslüm” filmi, çalışmanın birinci ve ikinci yazarları tarafından ikişer kez izlenmiş ve bu temaları kapsayan sahneler her iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Kodlar daha sonra karşılaştırılmış ve ortak kodlar nihai kodlar olarak belirlenmiştir. Kodlayıcılar arası güvenilirlik analizi için Miles ve Huberman (2015) tarafından geliştirilen formül kullanılmıştır.

Görüş Birliği Sağlanan Kod Sayısı

(Görüş Birliği Sağlanan + Görüş Birliği Bulunmayan Kod Sayısı)

X 100 = Güvenirlik Katsayısı

İki araştırmacı tarafından bağımsız kodlamanın ardından, ilk kodlayıcı 25 sahneyi, ikinci kodlayıcı ise 28 sahneyi kodlamıştır ve bu sahnelerin 25'i ortaktır. Başka bir deyişle, iki kodlayıcı analizlerin 25'inde hemfikir olmuştur. Formüle göre, kodlayıcılar arası güvenilirlik %89 olarak bulunmuş ve bu da kodlamanın güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu hesaplamaların, güvenilirlik kontrolleri için standart bir ölçüt sağlamasına rağmen, doğruluk veya kalitenin doğrudan ölçütleri olmadığını belirtmek önemlidir (Bolognesi vd., 2017). Ancak bu, kodlayıcılar arası güvenilirlik değerlerinin önemsiz olduğu anlamına gelmez, çünkü yeterince yüksek değerler önemli bir göstergedir (Özkan, 2023).

Bulgular

Müslüm filmi incelemesinde; aile yapısı, alt sistemler, sınırlar, koalisyonlar, güç, ebeveynleştirilmiş çocuk, denge ve esneklik gibi kavramlar filmin 25 farklı sahnesine atıfta bulunarak ele alınmıştır. Ele alınan sahnelerle dair temel bilgilere Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2.
Müslüm filminin sahneleri

Sahne	Zaman	Olay
1	0:05:10	Baba, Müslüm'ü aşağılayarak uzaklaştırır
2	0:09:53	Müslüm'ün Ahmet'e vermek için koinunda külah saklar
3	0:10:41	Baba, Müslüm'e işe gitmediği için şiddet uygular, anne müdahale eder
4	0:12:34	Limoncu Ali, Müslüm'e destek olur
5	0:19:11	Müslüm'ün babasının hapse girmesi üzerine Limoncu Ali ile konuşur
6	0:19:40	Limoncu Ali'nin Müslüm'e bağlama hediye eder
7	0:20:27	Müslüm anne ve kardeşiyle panayır oynar
8	0:24:10	Müslüm'ün kazandığı parayı annesine verir
9	0:28:10	Baba, Müslüm'ün başarısını küçümser, anneye suçlamalarda bulunur
10	0:29:16	Baba, Müslüm'ün annesine kıskançlık ve güvensizlik dolu ifadeler kullanır
11	0:29:45	Baba, çocukların önünde anneye hakaret eder ve tehditkâr konuşur
12	0:31:00	Baba, kunduracı dükkânında Müslüm'ün saçını zorla keser
13	0:32:26	Limoncu Ali Müslüm'e sesi üzerinden destek olur
14	0:34:57	Ahmet, yarışmadan sonra "Abi çok güzel söyledin" diyerek Müslüm'ü tebrik eder
15	0:36:22	Baba, anne ve bebeği öldürür; aile dağıtılır
16	0:39:12	Müslüm eve döner, Ahmet dışarıda korkuyla bekler
17	0:40:56	Ahmet yatılı okula gönderilir
18	0:46:08	Ahmet Müslüm'e Yunus Emre-Divan kitabını hediye eder
19	0:49:08	Ahmet, çarşafı koklayarak "Anam gibi kokuyor" der
20	0:51:11	Ahmet kendine zarar verir, Müslüm "Sen benim ciğerimsin" der
21	0:52:36–0:54:01	Baba eve gelir; Müslüm kabul eder, Ahmet karşı çıkar
22	0:58:16	Müslüm trafik kazası geçirir ve sonra hayata yeniden döner

Sahne	Zaman	Olay
23	1:32:19	Müslüm, Muhterem Nur'a kendisini açar
24	1:52:48	Müslüm sarhoşken Muhterem Nur'a şiddet uygular, Muhterem Nur evi terk eder
25	2:06:51	Müslüm babası gibi bir baba olmaktan korkar

Sayfa | 4436

Aile yapısı

Müslüm'ün çocukluğunun geçtiği Akbaş ailesi, bir çekirdek aile tipine örnek teşkil etmektedir. Akbaş ailesinin üyeleri; baba, anne ve çocuklardır. Aşağıda bu karakterlere ve aile yapısına dair sahne detaylarına yer verilmiştir.

Baba figürü

Aşağıda baba figürünün özelliklerini ortaya koyan filminden bazı örnek sahneler yer verilmiştir:

(0:10:41) Babanın, Müslüm'e "Para nerde ulan para nerde? Para bulacaksın olum para nerde?" diye bağırarak Müslüm'ü dövdüğü görülmektedir (0:10:41). Müslüm'ün annesi araya girer ve koynundan biriktirdiği parayı babaya verir. Baba parayı adlıktan sonra "Bu kadar mı?" diye sorar. Kadın eve de lazım der bunun üzerine baba "Ev benim ulan! Ev benim ulan!" diye bağırır. Ahmet ağlar ve baba karısına bakarak "Eve lazım he" derken kemerini çıkartır. Müslüm ayağa kalkar ve "Dur baba, yapma ne olur" der. Baba bu sefer Müslüm'ü kemerle dövmeye başlar ve "Karışma lan ev benim ev" diyerek bağırmaya devam eder.

(0:29:16) Babanın annesine yönelik kıskançlık ve suçlamaları ("Boşayacakmış beni öyle diyor. Kime güveniyorsa artık") ve çocukların yanında bıçakla tehdit ettiği gözlemlenmiştir.

(0:36:22) Annenin boşanma kararını öğrenen babanın sinirlenerek sofradaki içkiyi annenin üzerine döktüğü gözlemlenmiş ve pusetteki bebeği duvara fırlatıp anneyi bıçaklama olayı yaşanmıştır.

Anne figürü

Aşağıda anne figürünün özelliklerini ortaya koyan filminden sahne örneklerine yer verilmiştir:

(0:10:41) Babanın Müslüm'ü dövmesini engellemeye çalışması ve koynundan çıkardığı parayı babaya verdiği görülmektedir. Annenin "eve de lazım" sözlerine karşılık babanın "ev benim ulan!" diye bağırarak tepki göstermiştir.

(0:36:22) Annenin boşanma kararının açıkladıktan sonra kocası tarafından bıçaklandığı ve ölmeden önce Müslüm'e bakarak "Kurtar kardeşini, kaçın!" dediği görülmüştür.

Çocuklar

Müslüm ve Ahmet'e dair filminden bazı sahne örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

(0:9:53) Müslüm'ün eve gelirken Ahmet'e vermek için koynunda dondurma külahı sakladığı görülmüştür.

(0:10:41) Çocukların babalarının şiddeti karşısında ağlayarak tepki verdikleri gözlemlenmiştir.

(0:20:27) Müslüm'ün annesiyle birlikte Ahmet'i çarşıfta sallamaları ve buna kendi aralarında "panayır oynamak" adı verdikleri tespit edilmiştir.

(0:36:22) Müslüm ve Ahmet'in annelerinin babaları tarafından öldürülmesine tanık oldukları ve ardından kaçmak zorunda kaldıkları kaydedilmiştir. Müslüm'ün dışarıda Ahmet'i kolunun altına alarak "Anne! Allah'ım yardım et! Yardım et Allah'ım! Kimse yok mu!" diye feryat etmesi gözlemlenmiştir.

(0:40:56) Müslüm'ün Ahmet'i yatılı okula götürürken "Ben okuyamadım. Sen okuyacaksın. Söz ver bana " diyerek ona sarılması gözlemlenmiştir.

(0:46:08) Ahmet'in Müslüm'ü ziyareti ve ona Yunus Emre Divanını hediye ettiği ve kitabın içinde Ahmet'in çizdiği bir külah resmi olduğu kaydedilmiştir.

(0:51:11) Müslüm'ün, Ahmet'in kollarındaki façayı fark etmesiyle "Ne yaptın oğlum sen? Ne yaptın lan! Sen benim ciğerimsin, anladın? Delme. Ciğerimi delme. Deşme." şeklinde tepki verdiği kaydedilmiştir.

Alt sistemler

Müslüm filminde ele alınan Akbaş ailesi incelendiğinde, bir eş alt sistemi, ebeveyn alt sistemi ve kardeş alt sistemi görülmektedir. Aşağıda sırasıyla eş-ebeveyn ve kardeş alt sistemlerinin özelliklerini gözler önüne seren filmdeki bazı sahnelere yer verilmiştir:

Eş alt sistemi için örnek film sahneleri

(0:29:45) Babanın çocukların yanında annelerine yönelik şu sözleri kaydedilmiştir: "Hem sen de gece gece artık yalnız çıkma. Laf olur. Millet ne bilsin, değil mi?" Bu sözleri ardından babanın karısına yaklaşıp elindeki bıçağı karısının omzuna sildiği görülmüştür.

(0:36:22) Babanın annenin boşanma kararını öğrenmesiyle öfke patlamaları, hakaretler ve fiziksel saldırı gerçekleşmiştir.

Ebeveyn alt sistemi için örnek film sahneleri

(0:31:00) Babanın, Müslüm'ün çalıştığı kunduracı dükkânına gidip Müslüm'ün zorla saçını kesmesi ve "hadi şimdi yarışmaya gir de göreyim" dediği kaydedilmiştir.

(0:36:22) Annenin ve bebek Ezo'nun babaları tarafından öldürüldüğü tespit edilmiştir.

Kardeş alt sistemi için örnek film sahneleri

(0:34:57) Müslüm'ün yarışmayı kazanmasının ardından annesi ve Ahmet'in eve dönmesi ve Ahmet'in "Abi çok güzel söyledin" diyerek Müslüm'ü tebrik ettiği gözlemlenmiştir.

(0:39:12) Annesinin ve kız kardeşinin ölümünden sonra Ahmet'in evin dışında ağlayarak beklemesi ve "Abi! korkuyorum, abi ne olur aç kapıyı korkuyorum" dediği gözlemlenmiştir.

(0:40:56) Müslüm'ün Ahmet'i yatılı okula uğurlarken "Ben okuyamadım. Sen okuyacaksın. Söz ver bana" dediği ve sarıldığı gözlemlenmiştir.

(0:49:08) Ahmet'in annesinin kokusunu araması: Ahmet'in Müslüm'ün evinin terasında yeni yıkanmış asılı çarşafları koklayarak "Abi bak, Anam gibi kokuyor. Kokla bir" demesi ve bunun üzerine Müslüm'ün Ahmet'e sarıldığı kaydedilmiştir.

Sınırlar

Filmde, yapısal aile danışmanlığında değinilen belirgin, belirsiz ve katı sınırlara verilebilecek örnekler olduğu gözlemlenmiştir. Aile bireyleri arasında var olan çeşitli sınır tiplerine örnek teşkil edebilecek film sahnelerine aşağıda yer verilmiştir:

Katı sınırlar (kopukluk)

(0:05:10) Annenin, ölen çocuklarının cenazesine gelmesi için Müslüm'ü babasının yanına gönderdiği, babanın ise Müslüm'ü kendisinden uzaklaştırdığı görülmektedir. Bu sahnede Müslüm daha çocuktur ve bir kardeşi ölmüştür. Babası arkadaşlarıyla içki içiyordur. Müslüm gelince babası "Aç ulan avcunu" der ve Müslüm'ün avcuna yerden aldığı biraz toprağı koyarak "Haydi! Haydi git lan! Yürü lan Müslüm yürü!" deyip gönderir.

(0:10:41) Babanın Müslüm'e şiddet uygulaması ve Müslüm'ün "Dur baba, yapma ne olur" diyerek tepki gösterdiği tespit edilmiştir.

(0:28:10) Babanın Müslüm'ün başarısı karşısında "Ee, anana iyi bakabildin mi? Hı? Sinemada çıkıyormuşsun ya. Meşhur olacaksın ya. Sana güveniyor herhalde. Ha? Ha? Boşayacakmış beni öyle diyor. Kime güveniyorsa artık" tepkisi verdiği görülmektedir.

Belirsiz sınırlar (birleşiklik)

(0:36:22) Annenin öldürülmesi ve çocukların travması: Çocukların annenin vahşice öldürülmesine tanık olarak ortak bir travma yaşadıkları gözlemlenmiştir.

(0:51:11) Ahmet'in kendine zarar vermesi ve Müslüm'ün tepkisi: Ahmet'in okuldan atıldıktan sonra kendine zarar vermesi ve Müslüm'ün buna tepki göstererek "Sen benim ciğerimsin, anladın? Delme. Ciğeri delme. Deşme" diyerek tepki verdiği tespit edilmiştir.

Belirgin sınırlar

Aile işlevselliğinin sağlıklı olabilmesi için gerekli olan açık (belirgin) sınırlara (Minuchin, 1974) Akbaş ailesi içerisinde rastlanılamamıştır. Müslüm'ün hayatında belirgin sınırlara teşkil edebilecek yaşantılar daha çok Limoncu Ali ile kurduğu ilişkide gözlemlenmiştir (Bu ilişkiye örnek teşkil edecek bir sahne aşağıda paylaşılmıştır). Muhterem Nur ile ilişkisinde ise zaman zaman belirgin sınırlara örnek teşkil edebilecek sahneler görölse de (aşağıda bu sahnelerden birine yer verilmiştir) Müslüm'ün

sarhoşken Muhterem Nur'a şiddet uygulaması ikisi arasındaki ilişki için belirgin sınırlar ibaresini kullanmayı olanaksız kılmıştır:

(0:32:26) Limoncu Ali, Müslüm'ün babasının zorla kestiği saçlarını gördükten sonlara şu ifadeleri kullandığı görülmektedir: "Müslüm, senin sesin boyundan da saçından da büyük. Bir makasla eksilmez. Senin sesin ancak sen susarsan kesilir."

(1:32:19) Müslüm Muhterem Nur ile sahilde yürürken Muhterem Nur'a aile fotoğrafını göstererek şunları söylediği gözlemlenmiştir: "Ezo, iki yaşındaydı. Allah. Nasıl mutlu olmuştum doğduğunda. Bacım oluyor! Bacım oluyor! Bu fotoğraftan bir ben kaldım geriye. Ne anama doyabildim ne bacıma. Ne de Ahmet'ime." Muhterem Nur'un ise şöyle cevap verdiği kaydedilmiştir: "Bak, sen tanımışsın anneni. Anlamışsın onun ne kadar güçlü bir kadın olduğunu. Sizi ne kadar çok sevdiğini. Sarılmışsın ona. Bakmışsın gözlerine. Bunlar ne kadar kıymetli biliyor musun?"

Koalisyonlar

Filmde, Akbaş ailesinde anne ve çocukların babaya karşı belirgin bir koalisyon oluşturduğu gözlemlenmiştir. Aşağıda bu tespiti destekleyecek nitelikte film sahnelerine yer verilmiştir:

(0:10:41) Babanın Müslüm'ü dövdüğü sahnede annenin araya girmesi ve Ahmet'in ağlayarak tepki gösterdiği gözlemlenmiştir.

(0:36:22) Babanın annelerine saldırdığı sahnede, Müslüm'ün babasının önüne geçmeye çalıştığı annesinin ise babanı çocuklara yaklaşmasını engellemeye çalışarak Müslüm'e "Kurtar kardeşini, kaçın" dediği gözlemlenmiştir.

Ebeveynleştirilmiş çocuk

Filmde, Müslüm'ün ebeveynleştirilmiş çocuk olduğunun izlerini taşıyan çeşitli sahneler kaydedilmiştir. Sahne örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

(0:19:11) Babasının hapse girmesiyle birlikte Limoncu Ali'nin Müslüm'e "O zaman evin erkeği sen olacaksın. Kaldır kafanı bir bakayım bak bana. Müslüm. Senin başında baba yok ama gönlünde türkü var. Bu da sana yeter. Anladın?" dediği gözlemlenmiştir.

(0:19:40) Limoncu Ali'nin Müslüm'e bağlama hediye etmesi ve "önce bağlama öğrenesin ondan sonra da anana, kardeşine sahip olacaksın" dediği tespit edilmiştir.

(0:24:10) Bağlama çalmak için çıktığı sinemadan sonra Müslüm'ün annesine kazandığı parayı verdiği ve "Daha çok çıkacağız anne. Bir gün çamaşır yıkamana bile gerek kalmayacak. Ben de okuluma geri döneceğim. Ahmet de okuyacak. Kardeşimi de okutacağım. Şehirden bir ev bile alacağız. Araba da alacağız?" şeklinde konuştuğu gözlemlenmiştir.

Denge ve esneklik

Filmde, Akbaş ailesinin yaşamlarında karşılaştıkları dalgalanmalara ve krizlere karşı çeşitli şekillerde tepki verdiği gözlemlenmiştir. Denge ve esneklikle bağdaştırılabilecek bu sahnelere aşağıda yer verilmiştir:

(0:39:12) Annenin ölümünden sonra Müslüm'ün eve dönüp kanlı sofrayla yüzleştiği ve Ahmet'in kapıda korku içinde beklediği gözlemlenmiştir.

(0:40:56) Annenin ölümünden sonra dayının devreye girdiği ve Ahmet'in yatılı okula gönderilmesi olayı yaşandığı tespit edilmiştir.

(0:52:36- 0:54:01) Babanın hapisten çıkıp Müslüm'ün kapısına geldiği, Müslüm'ün babasını eve aldığı ve Ahmet'in buna karşı çıktığı kaydedilmiştir. Bu sahnede Müslüm ve Ahmet arasında geçen diyalog şöyledir:

Müslüm: "İşin rast gelsin"

Ahmet: "Ne aldın onu içeri. Geberip gitseydi ya"

Müslüm: "Ne yapalım? Ha? Ne yapalım söyle? Bırakalım sokaklarda sürünsün. öyle mi? Onun gibi mi olalım biz de?"

Ahmet: "Evliya mısın sen?"

Müslüm buzun üzerin bir şey demez ve kardeşine sarılır.

(0:58:16) Müslüm'ün kaza geçirdikten sonra götürüldüğü hastanede öldü sanıldığı ve morga kaldırıldığı ardından da ölmediği anlaşıncaya ameliyata alındığı tespit edilmiştir.

Güç

Müslüm filminde gücün sınırlı aile bireyleri üzerinde yoğunlaştığını gösteren çeşitli sahnelere rastlanılmıştır. Bu sahnelere aşağıda yer verilmiştir:

(0:10:41) Babanın Müslüm'e şiddet uygulayarak "Para nerde ulan para nerde?" diye bağırarak, annenin araya girerek babaya para verdiği ve "eve de lazım" dediği, babanın ise "ev benim ulan!" diyerek karşılık verdiği görülmektedir.

(0:28:10) Müslüm eve geldiğinde baba, "Ha evin erkeği de geldi", "Bir hoş geldin yok mu lan babana tırırık?" ifadelerini kullandığı görülmektedir. Bu sahnede Müslüm "hoş geldin" baba der ve babasının öpmesi için uzattığı eli öper. O sırada annesini görür. Annesinin yüzünde babasının darp izleri vardır. Babası, Müslüm'e "Ee, anana iyi bakabildin mi? Hı? Sinemada çıkıyormuşsun ya. Meşhur olacaksın ya. Sana güveniyor herhalde. Ha? Ha? Boşayacakmış beni öyle diyor. Kime güveniyorsa artık" der.

(0:36:22) Annenin çocukları alıp gideceğini öğrenen babanın şiddet sergilediği ve çocukların bu şiddete tanık olduğu görülmektedir.

(1:52:48) Müslüm'ün sarhoş olup Muhterem Nur'a şiddet uyguladığı ve ertesi sabah hiçbir şey hatırlamadığı, bunun üzenine Muhterem Nur'un evi terk ettiği gözlemlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Sayfa | 4441

Bu çalışma, Müslüm filmindeki aile dinamiklerini anlamak için yapısal aile terapisi kuramının sağladığı derinlemesine bakış açısını kullanarak aile danışmanlığı alanında uygulanabilir bulgular ve öneriler sunmayı hedeflemiştir. Filmde sıkça sergilenen işlevsel olmayan aile yapısı, alt sistemlerdeki sorunlar ve travmatik yaşantılar yapısal aile terapisinin temel kavramlarıyla tutarlı bir şekilde ilişkilendirilmiştir.

Aile yapısı terimini Minuchin (1974), aile üyelerinin etkileşim biçimlerini düzenleyen görünmez işlevsel talepler bütünü olarak ifade etmektedir. Özabacı ve Erkan (2020) ise aile yapısını; bireysel, kültürel ve ideolojik unsurların birleşiminden oluşan ve aileyi tanımlayan özellikler bütünü olduğunu dile getirmektedir. Aile yapısı içerisinde çeşitli aile tiplerine rastlanabilir, bunlardan birisi de çekirdek ailedir. Karı, koca ve çocuklardan meydana gelen aile tipi için çekirdek aile tanımı kullanılmaktadır (Özabacı ve Erkan, 2020). Çekirdek aile yapısına sahip Akbaş ailesinin işlevsel olmayan bir aile yapısına örnek teşkil edecek dinamiklere sahip olduğu görülmektedir. Babanın katı otoriter tutumu ve aile bireylerine karşı uyguladığı şiddet (0:10:41), annenin babanın zulmü karşısındaki çaresizliği, babanın kıskançlık, suçlama ve tehdit içeren davranışları (0:29:16), babanın istismarcı davranışları sonucunda aile bireylerinin hayatını kaybetmesi (0:36:22) gibi örnekler Akbaş ailesinin sağlıklı bir aile yapısına sahip olduğunu gösteren kanıtlardandır. Bu dinamikler, ailede ev içi şiddetin normalleştiğinin, sağlıklı bir sorun çözme mekanizmalarının olduğunun, aile içinde korku atmosferinin geliştiğinin, aile içinde var olan güç dengesizliğinin ve aile bireyleri arasında güvensizlik duygularının oluştuğunun bir göstergesidir. Özabacı ve Erkan (2020), sağlıklı ailelerin fonksiyonları arasında; duyguları paylaşma, iş birliği, sevgi ve ilgi duygularının gelişimi, problem çözme, başa çıkma becerileri, temel ihtiyaçların karşılanması, bireysel farklılıkları kabulleniş, iletişim, mizah ve takdir duygularının ifade edilişi gibi işlevlerin yer aldığını ve bu işlevlerin birkaçının yerine getirilmemesi halinde sağlıklı aileler oluşabileceğini ileri sürmektedir. Bahsi geçen bu fonksiyonların Akbaş ailesinde görülüyor oluşu, ailenin sağlıklı bir yapıya sahip olduğunu ortaya koyan bir diğer kanıt olarak değerlendirilebilir.

Akbaş ailesinde görülen bu olumsuz yaşantılar, çocukların psiko-sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemiş olabilir. Bu bakış açısını destekler nitelikte Vahip ve Doğanavşargil (2006), aile içi yaşanan şiddetin çocukların psikososyal gelişimlerini etkilediğini ve şiddetin bir nesilden diğer nesile geçtiğini belirtmiştir. Çocukken şiddete maruz kalan Müslüm'ün Muhterem Nur'la evlendikten sonra eşine şiddet uygulaması bu düşünceyi destekler niteliktedir. Ek olarak, filmde geçen "O hiç baba olamadı. Babası gibi bir baba olmaktan hep korktu" (2:06:51) sözleri de Müslüm'ün aile içinde yaşanan şiddet döngüsünü tekrarlama olasılığının farkında olduğuna bir işarettir. Petermann ve Nitkowski (2008), ailevi zorlukları ve istismar deneyimi olan ergenlerde kendine zarar verici davranışların eşlik ettiğini belirtmektedir. Ahmet'in kollarını keserek kendine zarar vermesi (0:51:11) de Petermann ve Nitkowski'nin düşünceleriyle tutarlılık göstermektedir.

Bildik (2013), çocukluk döneminde yaşanan sevilen bir figürün, özellikle de ebeveynin kaybının, zor ve yıkıcı bir yaşantı olduğunu vurgulamıştır. Müslüm ve Ahmet'in ani bir şekilde anne ve kız kardeşinin gözlerinin önünde katledilmesi (0:36:22) onlar için travmatik bir yas haline gelmiş olabilir. Benzer şekilde, Erdoğan-Yıldırım (2025); beklenmedik, travmatik ve çoğul ölümlerin daha travmatik bir etki yaratabileceğine dikkat çekmiştir. Müslüm ve Ahmet için de yaşanan kayıp, bu üç niteliği karşıladığından yas süreçlerinin onlar için son derece zorlayıcı olduğuna dair kanı güçlenmektedir.

Minuchin (1974), uygun aile işlevselliğinde alt sistemdeki sınırların açık (belirgin) olmasının önemine değinmiştir. Filmde, Akbaş ailesinin çocukluk dönemi ve şiddet gösteren babanın varlığı göz önüne alındığında belirgin sınırlara sahip, sağlıklı bir aile işlevselliğine kanıt teşkil edecek bir veri tespit edilememiştir. Ancak filmde, Müslüm'ün Limoncu Ali ile olan ilişkisi için (0:12:34) belirgin sınırlara örnek teşkil edebilecek düzeyde olduğu söylenebilir. Akbaş ailesinde daha çok katı ve belirsiz sınırların varlığına rastlanılmıştır. Katı sınırlara; babanın Müslüm'e karşı uzaklaştırıcı tutumu (0:05:10), aile bireylerine uyguladığı istismar davranışları (0:10:41), Müslüm'ün elde ettiği başarılar karşısında sergilediği küçümseyici tavır (0:28:10) ve aile bireylerini katletmesi (0:36:22) örnek olarak gösterilebilir. Bu durum, Minuchin'in (1974) de belirttiği üzere aile içerisindeki iletişimi zorlaştırmış ve ailenin koruyucu işlevini engellemiştir. Kong ve Goldenberg'in (2021) çocuklukta yaşanan aile içi şiddetin yetişkin kardeş ilişkilerini nasıl etkileyeceğine dair yaptıkları çalışmada çocuklukta aile içi şiddete maruz kalmanın yetişkinlikte kardeş ilişkilerinde daha az düzeyde duygusal yakınlık algıladıkları tespit edilmişti. Literatürdeki bu bulguya rağmen, Akbaş ailesindeki kardeş ilişkileri incelendiğinde Müslüm ve Ahmet'in aile içi şiddete maruz kalmalarına rağmen duygusal yakınlıklarının yüksek olduğu görülmektedir (0:49:08). Ek olarak, Ahmet ve Müslüm'ün paylaştıkları ortak travmaların (0:36:22), Müslüm ve Ahmet arasında duygusal iç içeliğe yol açarak bireysel sınırların bulanıklaşmasına ve birbirlerinin duygularını yoğun şekilde hissetmiş olmalarına sebebiyet vermiş olduğu da görülmektedir. Müslüm'ün, Ahmet'in kendisine zarar verdiğini görünce Ahmet'in yaşadığı acıyı bizzat kendi yaşıyormuş gibi verdiği tepki (0:51:11) bu kanıyı destekler niteliktedir. Bu durum Gladding'in (2022) de belirttiği üzere bireyselleşmenin gerçekleşmediği belirsiz sınırları çağrıştırmaktadır.

Gladding'e (2022) göre koalisyon belirli aile üyelerinin, aile sistemindeki üçüncü bir bireye karşı oluşturduğu ittifaktır. Filmde Akbaş ailesi koalisyon açısından incelendiğinde, babanın katı otorite tutumu ve şiddet içerikli davranışları karşısında anne-Müslüm-Ahmet arasında belirgin bir koalisyon olduğu gözlemlenmiştir. Annenin çocukları koruma çabası ve babaları tarafından şiddete maruz kalan anneye çocukların destek gösterme çabaları ailedeki koalisyonun varlığına örnek verilebilir (0:10:41; 0:36:22). Ayrıca Ramos vd. (2020), bu tür koalisyonların ebeveynler arasında veya bir ebeveyn ile genç arasında oluşabilecek çatışmaları tetikleyebileceğini belirtmiştir. Film boyunca, aile içindeki çatışma ve gerilimin katlanarak büyümesi bu literatürle de örtüşmektedir.

Giles (2012), ebeveynleştirmeyi, çocukların veya ergenlerin, duygusal veya gelişimsel olarak bu rolleri başarılı bir şekilde yönetmeye hazır olmadan yetişkin rollerini üstlendikleri bir süreç olarak tanımlamaktadır. Filmde, Müslüm'ün yer yer ebeveynlik rolünü üstlendiği görülmüştür. Limoncu Ali'nin Müslüm'ün babası hapse girdikten sonra "evin erkeği" olacağına dair yaptığı konuşması (0:19:11), Müslüm'e bağlama verdikten sonra bağlamayı öğrenip anne ve kardeşine sahip çıkması

gerektiğine dair ifadeleri (0:19:40) ve Müslüm'ün bağlama çalarak kazandığı parayı annesine vermesi (0:24:10) Müslüm'ün çocukken ebeveyn rolüne itildiğinin göstergelerindendir. Minuchin (1974) ebeveyn rolüne itilen çocuğun üstlendiği sorumlulukların kendi çocukluk ihtiyaçlarıyla çatışabileceğine ve bu yükün çocuğun başa çıkma kapasitesini aşabileceğini belirtmiştir. Müslüm'ün okula gitmek yerine ailesine bakmak için işe gitmesi, bu çatışmanın belirgin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ek olarak Burnett ve arkadaşları (2006), ebeveyn alkolizmi ve aile içi öngörülemesizliğin ebeveynleştirme üzerinde bir etkiye sahip olduğunu ileri sürmüşlerdir. Akbaş ailesinde babanın alkol sorunlarının olması ve aile içinde öngörülmeksizlikler de Müslüm'ün ebeveynleşmiş bir çocuk olmasında bir etken olarak görülebilir.

Akbaş ailesi denge ve esneklik açısından incelendiğinde, aile içinde yaşanan dalgalanma ve krizin en belirgin tetikleyicisinin annenin ölümünün gerçekleştiği sahnede yaşandığı (0:36:22) söylenebilir. Babanın, anneyi ve kız kardeşi öldürmesi ailenin dağılmasıyla sonuçlanmıştır. Minuchin (1974), aile yapısının, değişen koşullara uyum sağlayabilecek bir esnekliğe sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Ek olarak, Minuchin ve Fishman (1981) da aile içerisindeki dengeye dikkat çekmiştir. Yaşanan bu travmatik olaydan sonra dayının devreye girerek Ahmet'i yatılı okula yazdırmaları (0:40:56) ailenin kriz karşısında gösterdiği başa çıkma mekanizması ve tekrar bir denge oluşturma girişimi olarak değerlendirilebilir. Babanın af sonrası, Müslüm'ün evine gitmesi (0:52:36-0:54:01) Müslüm'ün babasını kabul etmesine rağmen Ahmet'in buna karşı çıkması ailedeki dalgalanmaya örnek teşkil edebilecek bir diğer husus olarak ele alınabilir. Ek olarak, Ergenlerde yılmazlık ve ebeveynleştirmenin etkisini araştıran Połomski vd. (2021) ebeveynleşmenin yılmazlığı şekillendirerek faydalı olabileceğini ifade etmişlerdir. Ebeveynleştirilmiş bir çocuk olan Müslüm'ün, aile bireylerini kaybetmesine ve ağır bir trafik kazası geçirip ölümden dönmesine (0:58:16) rağmen hayata tutunması ve sanatında başarılar elde etmeye devam etmesi bireysel olarak esnekliğinin ve yılmazlığının bir belirtisi olarak görülebilir. Bu durumlar literatürle de tutarlılık göstermektedir.

Bu araştırma ile Müslüm filmi, yapısal aile terapisi perspektifinden incelenerek işlevsel olmayan aile yapısının kişiler üzerindeki yıkıcı etkileri somut bir şekilde ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Elde edilen analizler neticesinde Akbaş ailesinin, katı ve belirsiz sınırlar, şiddet döngüsü ve sağlıksız sorun çözme mekanizmaları gibi özellikler gösteren işlevsel olmayan bir aile yapısına sahip olduğu anlaşılmıştır. Özellikle, Akbaş ailesinde yaşanan beklenmedik ve çoğul kayıpların, Müslüm ve Ahmet için travmatik bir yas yaşantısına dönüştüğü; çocukluk yaşantılarında yaşanan istismar ve travmaların psiko-sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Bununla beraber, Müslüm'ün ebeveyn rolünü üstlenmesi gibi zorlayıcı yaşantıların, yılmazlık gibi olumlu sonuçlar doğurabileceği çıkarımı yapılmıştır. Bu durum, aile içinde yaşanan olumsuz yaşantıların yalnızca olumsuz sonuçlar doğurmadığını, aynı zamanda bireylerin zorluklarla başa çıkabilme yetilerini de şekillendirebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda Müslüm filminin, aile içi dinamiklerin bireylerin gelişimini nasıl etkileyebileceğini göstermede ve olumsuz yaşantılara rağmen ortaya çıkabilecek yılmazlık potansiyelini gözler önüne sermede önemli bir vaka örneği teşkil edebileceği görülmektedir.

Son yıllarda Türk aile kültürünün yansıtıldığı filmleri yapısal aile danışmanlığı perspektifi ile analiz eden çalışmalardan (Demir vd., 2021; Pak ve Öztürk, 2019; Tura ve Gül, 2020) farklı olarak, bu araştırma ile yalnızca filmdeki olay örgüsüne odaklanmakla kalmayıp analiz edilen filmin sinematografik açıdan da ayrı bir başlık altında değerlendirilmesine özen gösterilmiştir. Bu yaklaşım

sayesinde film yalnızca bir vaka örneği olarak değil aynı zamanda sanatın psikolojik olguları ifade etmede kullanılabilecek önemli bir analiz aracı olabileceğini de göstermiş olabilir. Ayrıca Çalışmada “Aile danışmanlığı eğitimi ve uygulamasında film analizlerinin önemi” üzerine durulması çalışmanın alana bir diğer önemli katkısı olarak değerlendirilebilir.

Öneriler ve Sınırlılıklar

Aile danışmanlığı kuramları çerçevesinde incelenen filmler, terapötik kavramların, aile dinamiklerinin ve aile sistemi içindeki ilişkilerin daha net anlaşılmasını sağlayarak, bu alanda eğitim alan bireylerin ilgili kuramlara ait kavramları içselleştirmesine önemli ölçüde yardımcı olabilir. Böylelikle danışman adayları bu araştırmadaki gibi film analizleri aracılığıyla; terapi seansları gerçekleşmeden önce aile yapısı, alt sistemler, sınırlar ve koalisyonlar gibi aile danışmanlığı ile ilgili olan kavramları somut örnekler üzerinden gözlemleyip yorumlama becerilerini geliştirebilir.

Benzer şekilde, uygulayıcıların aile danışmanlığı perspektifinden filmleri analiz eden akademik çalışmalardan yararlanması, ailelerle film analizi yaparken sistemin dinamiklerini daha derinlemesine anlamalarına olanak tanıyarak öğrenme süreçlerini destekleyici bir rol oynayabilir. Ayrıca gerçekleştirilen aile terapisi seanslarında, filmler terapötik bir metafor aracı olarak kullanılarak sürecin daha etkin geçmesi sağlanabilir. Dolayısıyla, alışılmış yöntemlere ek olarak filmlerin aile danışmanlığı sürecinde etkin bir şekilde kullanılması hem eğitim hem de uygulama alanında önemli kazanımlar ile sonuçlanabilir.

Bu araştırmanın, nitel bir araştırma olması ve doküman analizi yöntemiyle verilerin elde edilmesi bazı yöntemsel sınırlılıkları beraberinde getirebilmektedir. Film analizlerine dayanan çalışmalar, araştırmacıların öznel yorumlarına açık bir nitelik taşıyabilir. Analiz sürecinde her ne kadar nesnelliği korumak için çaba gösterilmiş olsa da filmdeki olay ve karakterlerin değerlendirilmesi, bireysel bakış açılarından etkilenebilir. Ek olarak, filmler kurgusal eserler olup gerçek hayatın tam bir yansıması olarak kabul edilmemektedir. Bundan ötürü, filmde gözlenmekte olan aile dinamikleri, gerçek danışan vakaları için bir metafor olarak ele alınmalı ve bulgular gerçek aile yaşantılarına doğrudan genellenmekten kaçınılmalıdır.

Bu araştırma, yapısal aile terapisi kuramıyla sınırlı kalmıştır. Gelecek çalışmalarda farklı aile danışmanlığı kuramlarının ele alınması ve aile dinamiklerinin belirgin bir biçimde yansıtıldığı çeşitli film yapımlarının incelenmesi, literatüre katkılar sağlayabilir. Özellikle farklı kültürlerin aile yapısını gösteren filmler, aile danışmanlığı kuramları çerçevesinde analiz edilerek karşılaştırılabilir. Aile dinamiklerini yansıtan filmlerin terapötik ortamda kullanılmasının faydaları araştırılabilir. Gelecekteki araştırmalarda; nitel doküman analizi yöntemine ek olarak, filmleri izleyen kişilerle yapılacak görüşmeler ile filmdeki sahnelerin seyirci üzerindeki psikolojik ve duygusal etkileri incelenerek karma yöntemli çalışmalardan yararlanılabilir.

Kaynakça

- Akün, E. (2013). Yapısal aile sistemleri kuramı bağlamında ergenlik döneminde aile yapısı ve ergenlik dönemi sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 53(1), 85-116.
- Bildik, T. (2013). Ölüm, kayıp, yas ve patolojik yas. *Ege Tıp Dergisi*, 52(4), 223-229.
- Bolognesi, M., Pilgram, R. and van den Heerik, R. (2017). Reliability in content analysis: The case of semantic feature norms classification. *Behavior Research Methods*, 49, 1984-2001. <https://doi.org/10.3758/s13428-016-0838-6>
- Burnett, G., Jones, R. A., Bliwise, N. G., and Ross, L. T. (2006). Family unpredictability, parental alcoholism, and the development of parentification. *The American Journal of Family Therapy*, 34(3), 181-189. <https://doi.org/10.1080/01926180600550437>
- Demir, R., Kul, A., Katmer, A. N., ve Özkamalı, E. (2021). Yaşantısal/insancıl, yapısal ve psikoanalitik aile danışmanlığı kuramları ile Vavien filminin analizi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 208–232.
- Dermer, S. B., and Hutchings, J. B. (2010). Utilizing movies in family therapy: Applications for individuals, couples, and families. *The American Journal of Family Therapy*, 28(2), 163-180. <https://doi.org/10.1080/019261800261734>
- Elmacı, T. (2015). Sinemamızda dram ve melodram Y. Özkoçak (Ed.), *Türlerle Türk Sineması* içinde (ss. 105-130). Derin Yayınları.
- Erdoğan Yıldırım, Z. (2025). Çocukluk ve ergenlikte kayıp deneyimi: Yas sürecine gelişimsel ve psikolojik bir bakış. *Pamukkale Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (69), 363-381. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1632695>
- Giles, S. (2012). *The effects of parentification, attachment, family-of-origin dysfunction and health on depression: A comparative study between gender and the ethnic groups of South Koreans and Caucasian Americans* [Unpublished master's thesis]. Brigham Young University.
- Gladding, S. T. (2022). *Aile terapisi: Tarihi, kuram ve uygulamaları* (İ. Keklik and İ. Yıldırım, Çev. Ed.). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Goldenberg, H., and Goldenberg, I. (2008). *Family therapy: An overview* (7th ed.). Thomson Brooks/Cole.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kırvavaş, H. (Kette), ve Ulkay, C. (Yönetmenler). (2018). *Müslüm* [Film]. Dijital Sanatlar; CGV Mars Dağıtım.
- Kong, J., and Goldberg, J. (2022). Childhood exposure to family violence and adult sibling relationships. *Journal of Marriage and Family*, 84(4), 1046-1061. <https://doi.org/10.1111/jomf.12862>
- Kürkçüoğlu, H. (2021). Melodramatik imgelem ve Müslüm filmi. *İNİF E- Dergi*, 6(2), 92-104.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Harvard University Press.
- Minuchin, S., and Fishman, H. C. (1981). *Family therapy techniques*. Harvard University Press.
- Nadir, U. (2013). Aile danışmanlığı eğitimlerinde popüler filmlerin kullanımı ve yapısal aile terapisi kuramı ile Dalgaların Prensi filminin analizi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 129-144.
- Nazlı, S. (2022). Çok kültürlü aile psikolojik danışması bağlamında sistemik kuramların değerlendirilmesi: Vavien filmi analizi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 5(2), 1-34. <https://doi.org/10.58434/apdad.1213967>
- Özabacı, N., ve Erkan, Z. (2020). *Aile danışmanlığı kuram ve uygulamalara genel bir bakış*. PEGEM Akademi.
- Özburun, N. (2018). Derleme: Genel sistem teorisinden etkilenen aile terapisi modellerinin karşılaştırılması. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1(2), 172-188.
- Özkan, U. B. (2023). Doküman inceleme yönteminde geçerlik ve güvenirlik: Eğitim bilimleri araştırmaları bağlamında kuramsal bir inceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 832-848. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1258867>
- Pak, M. D., ve Öztürk, B. (2019). Yapısal aile terapisi kuramı ekseninde "İstanbul Gelin" dizisinin analizi. *Journal of International Social Research*, 12(65) 1202-1208.
- Petermann, F., and Nitkowski, D. (2008). Selbstverletzendes Verhalten. *Der Nervenarzt*, 79(9), 1017-1022.

- Połomski, P., Peplińska, A., Lewandowska-Walter, A., and Borchet, J. (2021). Exploring resiliency and parentification in Polish adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21), 11454. <https://doi.org/10.3390/ijerph182111454>
- Powell, M. L. (2008). *Cinematherapy as a clinical intervention: Theoretical rationale and empirical credibility* [Unpublished doctoral thesis]. University of Arkansas.
- Ramos, M. C., Arbel, R., Timmons, A. C., Rodriguez, A. J., and Margolin, G. (2022). Observed parent–adolescent coalitions and family hostilities during family discussions: Associations with marital aggression. *Family Process*, 61(3), 1305-1323. <https://doi.org/10.1111/famp.12719>
- Sharp, C., Smith, J. V., and Cole, A. (2002). Cinematherapy: Metaphorically promoting therapeutic change. *Counseling Psychology Quarterly*, 15(3), 269-276. <https://doi.org/10.1080/09515070210140221>
- Sıgır, Ü. (2023). Nitel araştırma yöntemleri R. Altunışık, H. Boz, E. Gegez, E. Koç, Ü. Sıgır, E. Yıldız ve A. Yüksel (Eds.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Yeni perspektifler* içinde (ss. 471-497). Seçkin Yayıncılık.
- Stinchfield, T. A. (2006). Using popular films to teach systems thinking. *The Family Journal*, 14(2), 123-128. <https://doi.org/10.1177/1066480705285559>
- Taşdelen Karçkay, A., Toprak, B., ve Alkan, D. (2024). Yaşantısal ve çözüm odaklı aile terapisi bakış açısıyla “Bizi Hatırla” film analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 223-243. <https://doi.org/10.51460/baebd.1411786>
- Tura, G., ve Gül, B. (2020). Yapısal aile sistemleri yaklaşımı açısından Türk sinemasında aile filmleri: Münir Özkul ve Adile Naşit filmleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 213–221. <https://doi.org/10.18506/anemon.520706>
- Vahip, I., and Doganavsargil, O. (2006). Domestic violence and female patients. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 105.
- Vetere, A. (2001). Structural family therapy. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 6(3), 133-139. <https://doi.org/10.1017/S1360641701002672>
- Wilson, A. H., Blake, B. J., Taylor, G. A., and Hannings, G. (2013). Cinemeducation: Teaching family assessment skills using full-length movies. *Public Health Nursing*, 30(3), 239-245. <https://doi.org/10.1111/phn.12025>
- Yüksektepe, İ. (2025). Türkiye’de aile danışma merkezlerine genel bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 49(1), 97-105.
- Zencir, T., and Haskan-Avcı, Ö. (2019). Development of the parentified child scale-adult version: A reliability and validity study. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48(1), 531-553. <https://doi.org/10.14812/cufej.443707>